

İLÂHÎ DİNLERİN RUHBİRLİĞİ (30)

(...dünden devam)

Aynı sebeple yine oraya yakın bir yerde bulunan başka bir kilisede de namaz kılmamış . Süleyman Ma'bedi tepeleri üzerindeki Kutsal Kaya'nın yakınına serilen bir sergi üzerinde namazını kılmıştır. Sonra Müslümanlar Ömer'in namaz kıldığı o mekânda büyük bir Mescid yapmışlardır. İşte O Mescidin adı Mescid-i Aksâ'dır.

Kudüs fatihi Halîfe Ömer, İlyâ ve Lüd halk-larına şu güvenceyi vermiştir:

"1) *Canları, malları, kiliseleri, haçları (kıblegâhları), hastala-rı, sağlamları ve tüm bireyleri güvence içindedir. Hiç kimseye zarar verilmeyecektir.*

2) *Kiliseleri konut yapılmayacak, yıkılmayacak, bunların mal ve müştemilâtına dokunulmayacak, zarara uğratılmayacaktır.*

3) *Kendilerinin haçlarına dokunulmayacağı gibi, malları da müsâ-dere edilmeyecektir.*

4) *Dinlerine baskı yapılmayacaktır.*

5) *(Hıristiyan) İlyâ'da Yahûdîler oturtulmayacaktır.*

6) *İlyâ halkı da diğer kentlerin halkı gibi cizye verecekler; Rumları, hırsızları İlyâ'dan çıkaracaklardır.*

7) İlyâ'dan çıkarılan Rumların da canları ve malları, kendileri güvenlik içinde bulunacakları yere varıncaya dek güvence altındadır.

8) İlyâ'da ikamet eden Rumlar da İlyâ halkının yükümlü olduğu görevleri yapmak şartıyla güvencede olacaklardır.

9) İlyâ halkından, ma'bedlerini bırakıp Rumlarla beraber gitmek isteyenler, güvenlik içinde bulunacakları yere varıncaya dek mal ve can güvenliğine sahiptirler. Mallarını da beraberlerinde götürebilirler. Bunların geride kalan kiliseleri ve manastırları korunacaktır.

10) İlyâ dışında oturanlar ise, isterlerse İlyâ halkı gibi cizye vererek güvenlik içinde yaşayabilirler. Bunlardan dileyen Rumlarla gider, dileyen âilesine döner. Hasat zamanına kadar kendilerinden cizye alınmaz.

11) Halkın cizye vermesi şartıyla, bu antlaşmada yazılanlar, Allah'ın, Elçisi'nin, Halîfelerin ve mü'minlerin garantisi altındadır. İşbu antlaşma, Hicretin 15'nci yılında yazılmıştır. Şâhitler: Hâlid ibn Velîd , Amr ibn el-Âs, Abdu'r-Rahmân ibn Avf, Muâviye ibn Ebî Süfyân." (Taberî, Târîhu'l-Umeme ve'l-Mulûk: 3/609; Şiblî en-Nu'mânî, Hz. Ömer, Ömer Rıza Doğrul çevirisi, s. 367-368, İstanbul 1345-1927)

Hz. Ömer'in vâlîlerinden Utbe ibn Ferkad, Azerbaycan halkına şu güvenceyi vermiştir:

"Emîru'l-mü'minîn Ömer ibn Hattâb'ın 'âmili (vâlîsi) 'Utbe ibn Ferkad'ın, Azerbaycan halkına, ovasına, dağına, yaylasına ve bütün dinlerinin mensuplarına verdiği güvencedir: Canları, malları, dinleri ve şeriatleri (hukukları), güçleri ölçüsünde verecekleri cizye karşılığında güvencededir. Çocuğa, kadına, yoksul yatalağa, kendini ibâdete vermiş fakîr zâhîde ve bunların yanında bulunan âile fertlerine cizye yoktur. Zimmet halkı, Müslüman askerlerden biri gelince onu bir gündüz ve gece konuk edecek ve ona gitmek istediği yere varan yolu göstereceklerdir. Bu zimmet halkından herhangi biri savaşa götürülürse o yıl, o kimseden cizye alınmaz. Savaşa götürülmeyip yerinde kalan, diğerleri gibi cizye verir."

(
Taberî, Târîhu'l-umemi ve'l-Mulûk: 4/155)

Yine Hz. Ömer'in vâlîlerinden Sürâka da Azerbaycan ve Ermenistan halkına: *“Kendilerine zarar verilmeyecek, baskı yapılmayacaktır. Herhangi bir hücum veya savaş ânında, vâlînin gerekli görmesi halinde savaşa yardım edenden cizye alınmaz. Fakat savaşa katılmayıp evinde kalmayı yeğleyen, diğerleri gibi cizye verir, savaşa katılanlardan cizye kaldırılır.”*

şeklinde güvence vermiştir (

Anılan eser: 4/157; Tefsîru'l-Menâr: 10/294-297)

.

Bütün bunlar, Kur'ân'ın getirdiği din özgürlüğünün, Peygamber ve halîfeleri tarafından güzel uygulamalarından örneklerdir.
